

4 Karanlı amphora (A tipi), Andokides Ressamı. Beyaz zemin figürler.

Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Çömlekçi, vazoyu ressama kuru, kolay kırılır, ve henüz pişmemiş olarak verir.

Ressam, sığ yivler için kör bir aletle ya da fırınlamada izleri kaybolan kömür kalemi ile vazo yüzeyine tasarlanan motiflerin konturlarını çizer.

Daha sonra bunlar glazürle kapatılır fakat yivler genellikle sonradan seçilebilir.

Detaylar, son aşamada eklenecek renkler için rezerve alan bırakılarak zemin ile birlikte boyanır.

Böylece vazo fırınlanacak duruma gelir.

5.1, 3 Kâse, Andokides Ressamı

Rölyef Çizgisi

M.Ö. 6. yy ortasından hemen sonra, yoğun siyah renk sayesinde vazo üzerinde kabartma gibi duran “rölyef çizgisi” nin kullanıldığı görülmektedir.

Rölyef Çizgisinin kırmızı figürün erken dönemlerinde çok önemli bir yeri vardır.

Siyah figür sanatçıları bunu, süsleme amaçlı frizleri birbirinden ayırmak için ya da mızrak ve asalar için kullanmıştır.

Kırmızı figür sanatçıları ise, başta figür konturlarını reskinleştirmek için (siyah figür sanatçıları kazıyordu) bunu isteksizce kullanmışlardır. Çünkü daha ince boya her zaman belirgin bir biçimde seçilebilen dış hatlar ve anatomik detaylar veremiyordu.

Fakat daha sonra bu özelliğin değerinin farkına varmışlar ve detayları vurgulamak, figürleri değişik yoğunlukta çizgilerle belirginleştirmek, ince suluboya tabakası ve hayvan postları üzerindeki benekler için kullanmışlardır.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Noble, rölyef çizgisinin bir şırınga ile yapıldığını
ileri sürmüştü fakat
genel kanı ise ince bir fırça yardımı ile
yapıldığıdır.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Yunan teknik yetkinliğinin
esası, hileler değil zahmettir.

SF'de Kazıma – KF'de Fırça

- SF'de kazıma için kullanılan sivri kalem, minyatür detayların işlenmesinde KF kullanılan fırçadan daha etkili sonuç vermesine karşılık, fırça daha büyük özgürlük tanır.
- Figürler daha canlı ve daha hayat doludur, vazonus arka planı üzerinde figürlerin keskin hatları hemen fark edilir.
- Siyah figür diğer sanat dallarında olduğu gibi, iki boyutlu görünümü, vücudun frontal ve profil duruşlarının aynı anda verilmesi, sanattaki yeni anlayışın ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Ancak kırmızı figür ile verilebilmektedir.
- Basit siyah=erkek, beyaz=kadın anlayışı kaybolmuştu; tanrıları ve kahramanları daha genç ve sakalsız gösterme eğilimi olmasına rağmen, ebise ve saç detayları her zaman cinsiyetleri ayırmaya yetmiyordu.
- Zemin boyandığında figürün ayrıntıları kayboluyordu (aşırı ince eller gibi).
- Renksiz, fazla desen kullanılmayan ve birbiri üstüne binen figürlerin kullanıldığı kompozisyonlar karmaşık olabiliyordu. Bu yüzden figürler birbirlerinden uzak tutuluyordu. Değişik yollarla bu sorunların üstesinden gelinmiştir.

- Alana derinlik verme imkanını ve en basit perspektif denemesini siyah zemin ortadan kaldırıyor. Ressamlar bunu henüz bir sorun olarak göremiyorlardı.
- Figürler dar bir sahne üzerinde spot tutulmuş gibi aydınlıktı.
- Klasik Dönem duvar ressamı, böyle bir engele beyaz zemin kullandıkları için takılmıyorlardı.
- Kırmızı figür, resim geleneğinde pozitif bir anlatımdır ve değişik bir kaynaktan ilham almıştır. Bu ilham kaynağı kabartma heykeltıraşlık eserleridir.
- Kabartma heykeltıraşlığında, zemin **koyu kırmızı** ya da **maviye** boyamak ve figürleri mermer renginde bırakarak yalnız yüz hatlarını ve elbiseleri değişik tonlarla vurgulamak yaygın bir yöntemdir.
- Eklenen renkler bir yana bırakılırsa kırmızı figür de aynı etkiyi verir.

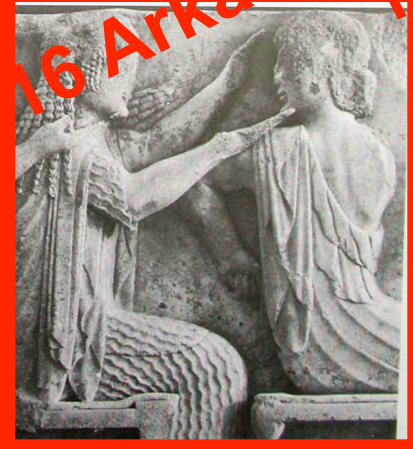
KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

1.1 Paestum'dan mezar resmi

1.2 Elmal'dan mezar resmi

- Alçak kabartma Atina'da özellikle mezar taşlarında popülerdi ve kısa bir süre sonra yapılarda önemli bir öge olacaktı.
- Delphi, Siphnoslular'ın hazine binasınındaki (M.Ö.525) dört kabartma frizin büyük bir kısmı korunmuştur ve en erken kırmızı figürlü vazolarla karşılaştırabileceğimiz figür kompozisyonu hakkında çok iyi bir fikir verir.
- Kırmızı figürün, kabartma heykeltıraşlığın bilinçli bir kopyası olduğu söylenebilir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

- Anatominin yakından incelenmesi M.Ö. 6. yy. heykeltıraşlığının sürekli ilerleme gösteren özelliklerinden birisidir. Kırmızı figür ressamı bu eğilimleri, SF ressamının aksine hemen benimsemiş ve hayata geçirmiştir, hatta bazı durumlarda öncülük etmiştir.
- Arkaik Dönem'den Erken Klasik Dönem'e geçiş dönüm noktasını temsil eden vücut ağırlığının bir bacağa verilmesini, ilk kez kesin biçimde vazolarda görmekteyiz. Dolayısıyla KF, Yunan sanatının geçiş döneminde öncü konumda olan bir sanat dalıdır.
- Bu dönemde ressamı en çok ilgilendiren hareketlerdir.
- Mitolojik ve kahramanlık konuları oldukça sık görülür, bunun yanında günlük hayattan alınan konular (spor sahneleri) da eskisine oranla daha fazla görülür. Ayrıca symposionlar (şölenler) görülür.
- Bütün çeşitliliğine, alaycı ve kaygısız oluşuna rağmen, bu sanat **natüralist** değildir. Kamburu çıkmış ihtiyarların, şişman, kederli, kel veya basık burunlu insanların tasvir edildiği nadir görülür. Bütün figürler, ister tanrıları veya insanları, ister Grekleri veya yabancıları, atletleri, bir içki düşkününü, bir aşığı temsil etsinler sağlam bir vücuda sahiptir.

KL 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

İLK KUŞAK, Bilingual Vazo Ressamları

- ANDOKİDES = LYSİPPİDES (M.Ö. 530-515)
- PSİAKS (M.Ö. 520-515)
- PASEAS (M.Ö. 520-510)
- GOLUCHOW (530-520)

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Andokides (M.Ö. 530-515)

- Kırmızı figür tekniğinin ilk uygulayıcısıdır.
- Adını birlikte çalıştığı çömlekçiden alır.
- 14 Amfora ve 2 kasevi boyanmıştır.
- Bunların yarısı aynı zamanda siyah figür tekniğini de içerir. Yani bir yüzleri kırmızı, diğer yüzleri siyah figür tekniğiyle yapılmıştır (bilingual).

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Karınlı Amfona, Ressam
Andokides, Aias ve
Akhilleus Dama Oyunu

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramikleri
Prof. Dr. Veli Köse

Karınlı Amfora,
Ressam Andokides,
Beyaz zeminli ağız

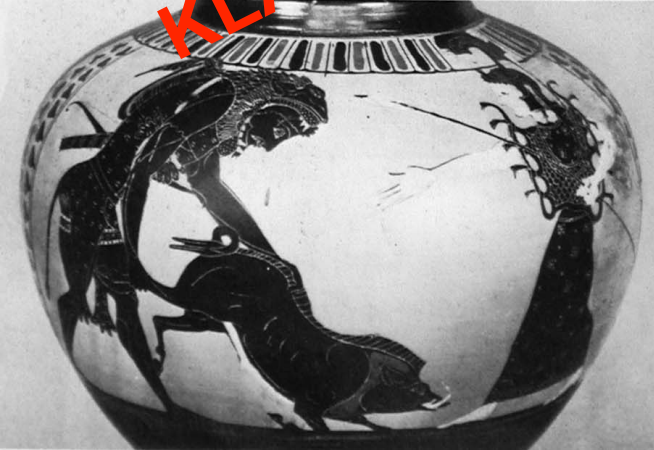
KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Andokides=Lysippides

- Andokides'in bütün siyah figür tekniğiyle yapılmış vazoları Sir John Beazley tarafından Lysippides kessamına verilmiştir. Fakat en sonunda iki ressamın bir ressam olduğuna karar vermiştir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Boston Amforası

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

162 Belly amphora (Type A) by the Andokides Painter. Red figure. Herakles and Kerberos.

163.1,2 Belly amphora (Type A) by the Andokides Painter. Herakles and Kerberos. H. 56

Ressam Andokides,
Karınlı Amfora,
Herakles ve Kerberos

Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

161. Belly amphora (Type A) by the Andokides Painter. 161.1: Red figure – Athena and Herakles.
161.2: Athena and Herakles

Ressam Andokides, Karınlı Amfora, Ziyafetteki Herakles ve Athena

Çizim detayları hemen hemen aynıdır. Miğfer, ağaç, hayvan ve süslü ögeler gibi bir çok öğe birbirinin aynısıdır. Asıl ayırıcı nokta küçük anatomik detaylarda gizlidir.

Diz kapakları bu açıdan önemli kıstaslardır. Siyah figürde diz kapakları genellikle kabarık üst dudak çizgisi şeklinde yapılırken, kırmızı figürde iki uzun çengele benzer.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

9.1 Karınlı amphora (A tipi), Andokides Ressamı,
Herakles ve Amazonlar

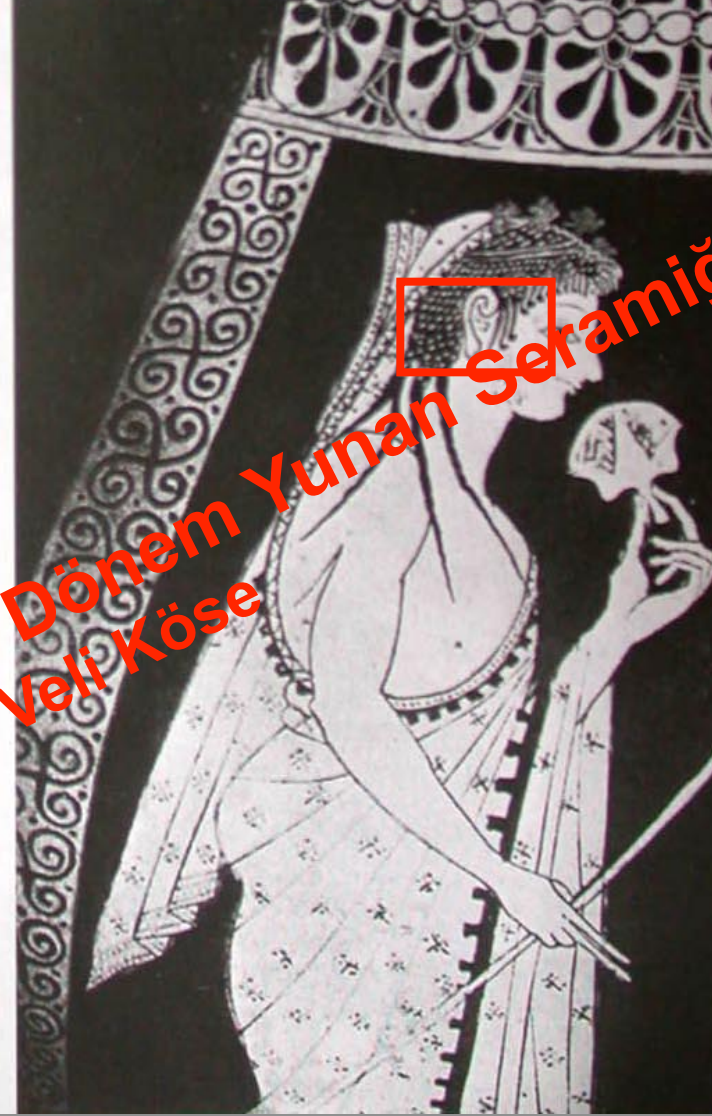
9.2 9.1'in arka yüzü

Diz kapağı yapılışı,
siyah figürdeki
örnekleri
hatırlatmaktadır.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Siyah figürde kulak memesi ve antitragus iki kavis şeklinde gösterilir. Kırmızı figürde de aynı problem vardır. Uzun kulak memesinin kapladığı alan aynı kalmasına rağmen, ayırım çoğunlukla gizlenir ya da hiç belirtilmez.

Kulağın iç kısımları kısa çizgilerle belli edilir.
Bu küçük detaylar eserin ressamına
verilmesinde başvurulan kriterlerdir.

Başlangıçtan itibaren, siyah figür erkeklerinin fincan tabağı
şeklindeki gözleri, her iki cinsiyette ortak badem gözlerle yer
değiştirir, fakat gözler hala frontaldır ve göz bebeği öne
doğru çekilmiştir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Ressam Andokides, anatomik detayları ne ölçüde kullanacağı konusunda bir karara varmamıştır. Çoğunu göstermez.

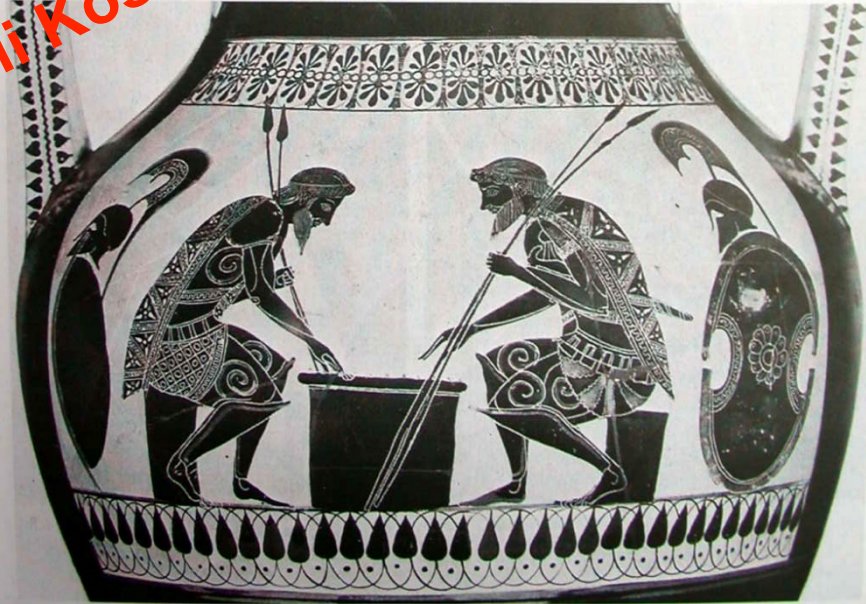
Elbise kıvrımları geç kıvrımlı figür örneklerindeki gibi zik zak değil "S" şeklindedir ve vücudu elbise altından göstermede kararsızdır.

Glyssili erkekler, siyah figür ustası Exekias'ın kilere yakındır. Böylelikle Andokides'in ustasınının Exekias olduğu ileri sürülür.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
prof. Dr. Veli Köse

EXEKIAS

2-1, 2 Karnlı amphora (A tipi), Andokides Ressamı. Aias ve Akhilleus oyun oynuyor

ANDOKIDES

Andokides'in seçtiği konular

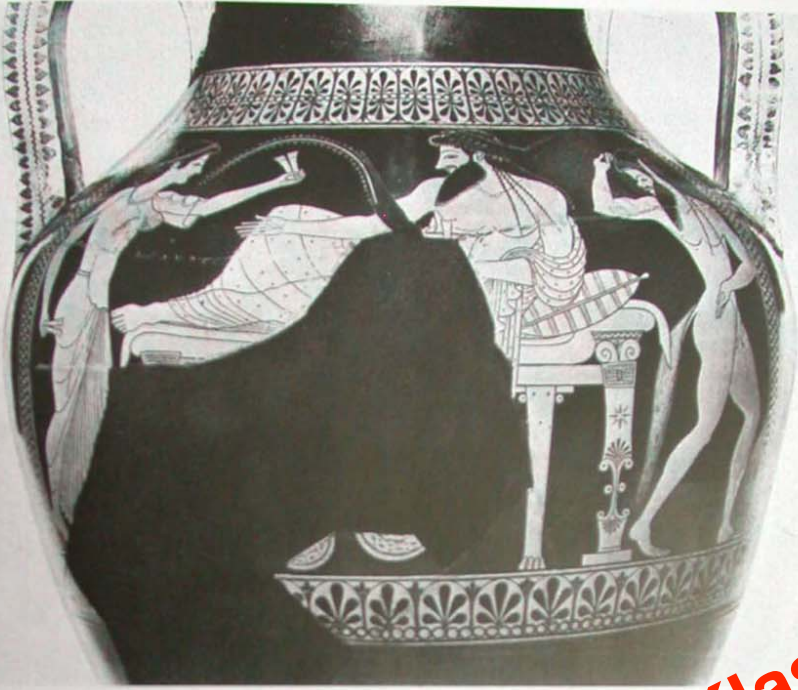
- Ressamın seçtiği kompozisyonun konularında fazla değişiklik yoktur; ruh durumuna ve bireylere yönelen dikkat, daha çok hissedilir
- Mitolojik sahneler (Herakles ile Boğa)
- Günlük yaşamdan sahneler

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

PSIAKS (M.Ö. 520-510)

- Diğer bir bilingual sanatçı Psiaks'tır.
- Hilinos tarafından yapılmış iki alabastronu imzalamıştır ve eli çömleği Andokides ve ve Menon'un bazı amforalarında tespit edilmiştir.
- Daha çok küçük formlarla ilgilenmiştir.
- Kırmızı figür tekniği artık deneysel bir uygulama olmaktan çıkmış ve vücut konturları elbise altında fark edilir hale gelmiştir. Renkler ve biçim daha az vurgulanmıştır.

KLA 210 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

11 Karinh amphora (A tipi), Psiaks. Dionysos ziyafette

Vazolardaki bitkisel motifler hala siyah figürdür ya da erken kırmızı figür tekniğinde yapılmış yapraze biçimli palmetler ve sivri uçlu lotuslardır.

Siyah figürdeki kazıma çizgileri hassas ve titizdir.

Kırmızı figüre geç başlayan Psiaks, Andokides için siyah figürlü boyundan kulplu bir Amfora boyamıştır.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

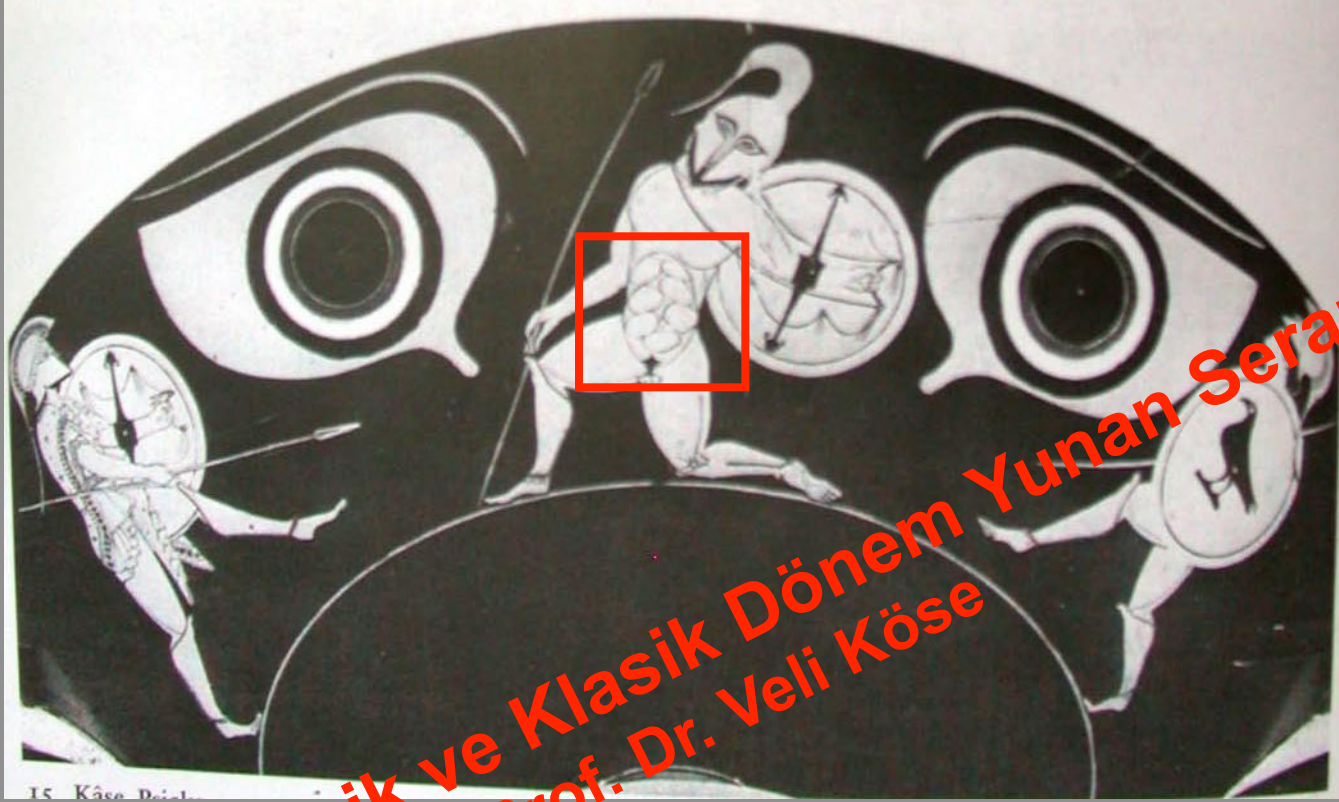
Psiaks'ın siyah figürlü eserleri, Amasis Ressamı'nın zarafetinden pay almıştır. Beazley, Amasis Ressamını Psiaks'ın ustası olduğunu düşünmüştür.

Kırmızı figürde Psiaks, anatomiden çok elbise ile ilgilidir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

13 Kâse, Psiaks

PSIAKS, Kâğıt, Düşmek üzere olan kahramanın karın kasları oldukça fazla abartılmıştır. Yerde sürüyen ayağı göstermek için uğraşmasına rağmen, $\frac{3}{4}$ profil görüntüsünü vermekte başarı sağlayamamıştır.

Saç ve silahları kazımda serbest hareket etmiş ve kuyruk ile çelenklerde beyaz kullanılmıştır.

Siyah figürde beyaz zemini tercih etmiştir.

KONULAR

- Dionysos ve Apollon ile ilgili sahneler
- Çarpışan ya da evlerinden ayrılan savaşçılar. Okçulara özel bir ilgi gösterdiği gözlemlenir.

13 Kâse, Psiaks

PASEAS (M.Ö. 520-510)

- Önceleri Kerberos ressamı olarak biliniyordu.
- Çoğunlukla kase ve tabaklarda görülen kırmızı figürlü eserleri, dönemin kase ressamı ile uyum içindedir.
- Figürleri zarif ve büyük kafalıdır, gözler çekik ve öne yerleştirilmiştir.
- Renklere ve biçime sürekli bir ilgi sezilir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

16 Tabak, Paseas. Herakles ve Kerberos. Genişlik 18.9 cm

Bilim adamları, Oxford tabağındaki kuzeye özgü giysili atlı okçuyu, daha sonra Marathon galibi olacak ve söz konusu dönemde Thrakia'da aktif olan genç Miltiades ile özdeşleştirmektedirler.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Paseas'ın siyah figür çalışmalarını, Atina Akropolisinde bulunan beyaz zeminli adak levhalarında görülmektedir. Kırmızı figürlü levhada beyaz zemin kullanmıştır. Andokides gibi bütün figürler için değil, sadece doğal kırmızıya boyanmış erkeklerle cinsel ilişkide bulunan kadınları için bu tekniği uygulamıştır.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse